

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

EKER / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 24016/05)

KARAR

STRAZBURG

24 Ekim 2017

KESİNLEŞME TARİHİ

24 Ocak 2018

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Eker / Türkiye davasında,

Başkan

Julia Laffranque,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 19 Eylül 2017 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı Mustafa Eker'in ("başvuran") 9 Haziran 2005 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru (No. 24016/05) bulunmaktadır.

2. Başvuran, Sinop barosuna bağlı Avukat B.S. Akpunar tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran bilhassa, yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğunu ve ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

4. Başvuru, 4 Kasım 2013 tarihinde Hükümete bildirilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1971 doğumlu olup, Sinop'ta ikamet etmektedir.

6. Başvuran, olayların meydana geldiği dönemde, Sinop'ta yayımlanan "Bizim Karadeniz" isimli yerel bir gazetenin editörü idi.

7. Başvuran, 23 Şubat 2005 tarihinde, kendisinin kaleme aldığı, "Yolunuz Açık Olsun" başlıklı bir başyazı yayımlamıştır. Başvuran, bu yazısında, asıl amacı ile çelişkili hareket etmekle ve artık kurulduğu amaç için hizmet vermemekle itham ederek Sinop Gazeteciler Cemiyetini ("Cemiyet") eleştirmiştir. Başyazıda bilhassa şu ifadeler yer almaktaydı:

"(...)

(...) Gazeteciler Cemiyeti'nde yapılan bir toplantıda ufak hesapların (...) görüntüsüne şahit olmak beni üzdü.

Tartışmada ısrarla belirtilen (...) gazetecilik konusunda "şikâyetiniz varsa gelip anlatacaksınız" cümleleri bu mesleği ilke edinmiş insanların en son söyleyecekleri cümlelerdir. (...) Siz (...) öncelikle (...) yerel olarak yayın hayatını devam ettiren gazeteleri takip edecek, daha sonra ulusal basında çıkan haberleri takip ettiğiniz gibi genel anlamda basın ile ilgili gündemi de takip zorunluluğunuz vardır. Çünkü, siz Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve yönetim Kurulu üyelerisiniz. (...)

Toplantıda gördüm ki, bırakın bu konuları konuşmayı, (...) nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinde bile anlaşılamayan bir Cemiyet hangi soruna nasıl bir çözüm bulacaktır? Bartın'da gazetelere ceza yağarken ve Bartın Gazeteciler Cemiyeti konu hakkında açıklamalar yaparken özerk bir kuruluş olan Cemiyetimiz, Genel merkezin bilgisine başvuracakmış mış! (...) sorunlarıma burada çözüm olması gerekenlerin topu taça atarak kendi koltuklarını koruma sevdasına düşmüşlerdir.

(...)

"Gazetecilikten geçimini sağlamayanlar, cemiyete üye olamayacaklardır." Haklısın Sayın Başkan... Şimdi ben soruyorum. Yönetim kurulu üyelerinizden kim geçimini sadece gazetecilikten sağlıyor? Şu anda hangi gazetede çalışıyorsunuz? Yönetim

Kurulu üyelerinizden K.T. geçimini sadece gazetecilikten mi sağlamaktadır yoksa devlet memuru mudur? (...) Siz birde benim istifa dilekçemden bahsediyorsunuz! Evet, doğrudur, ben size bir yıl önce istifa dilekçesi sundum. Bu dilekçeme ne olumsuz ne de kabul edildi cevabı verdiniz. Siz neden görevinizi yapmadınız? Cemiyet yeni çıkan dernekler kanununa uygun hale getirildi mi?

Bunları yazdığım için kızanlar! buna siz sebep oldunuz. Cemiyet başkanı ne düşünüyorsa yönetim de aynı şekilde düşünmektedir. Ona destek vermek o düşünceleri paylaşmaktır ki, siz yönetim kurulu üyeleri olarak verdiğiniz sözlerin hangisini yerine getirdiniz?

(...) Ulusal basın dahil gazeteciler kamuoyunu aydınlatmak için çaba sarf ederken (...) koltuklara sıkı sıkı sarılanlar gaflet içindedirler. Unutmayın ki, yeni TCK yüzünden bugün yapabildiğiniz fakat yarın yapamayacağınız her haber, muhabirliğini yaptığımız gazetelerin size maaş ve prim ödemesini engelleyecektir. (...)

Değerli okurlar, öncelikle sizleri ilgilendirmeyen böyle bir konu ile başınızı ağrıttığım, Sinop'un ve insanlarımızın bu kadar sorunu dururken (...) kendimizle ilgili bir konuya yer verdiğim için öncelikle sizlerden özür diliyorum. Fakat (...) üyeliğimizin bir lütuf gibi kabul edilmesini (...) kabul etmemiz mümkün değildir. (...)

(...)."

8. Cemiyet Başkanı 25 Şubat 2005 tarihinde, başvuranın yazısının, kendisinin ve diğer dernek yöneticilerinin haysiyetine zarar verdiği değerlendirilmesinde bulunarak, ilgiliye yayımlaması için bir tekzip metni göndermiştir.

9. Başvuranın bu metni yayımlamayı reddetmesi nedeniyle, Cemiyet Başkanı, tekzip metninin yayımlanması istemiyle, 3 Mart 2005 tarihinde, Sinop Sulh Ceza Mahkemesine başvurmuştur. Başkan, talebini desteklemek amacıyla, ihtilaf konusu makalenin, hem kendisinin hem de Cemiyetin Yönetim Kurulu üyelerinin şeref ve haysiyetine zarar verdiğini iddia etmiştir. Cemiyet Başkanı ayrıca, makalede, haklarında doğru olmayan suçlamalara yer verildiğini ileri sürmüştür.

10. Sinop Sulh Ceza Mahkemesi Hâkimi 4 Mart 2005 tarihinde, tekzip metninin başvuranın başyazısıyla ilgili olduğu ve suç unsurları içermediği

tespitinde bulunarak, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca, bu kararın kesinleşeceği tarihten itibaren üç gün içinde söz konusu metnin yayımlanmasına karar vermiştir. Sinop Sulh Ceza Mahkemesi Hâkimi ayrıca, tebliğ edilmesini takiben üç gün içerisinde, kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebileceğini belirtmiştir.

11. Başvuran 15 Mart 2005 tarihinde, Sinop Asliye Ceza Mahkemesi önünde bu karara itiraz etmiştir. Başvuran, ihtilaf konusu metnin, makalesiyle ilgili olmadığını; hakaretler içerdiğini ve Basın Kanunu'nun ruhuna aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran öncelikle, Cemiyeti eleştirdiğini kabul ettiği bu başyazıyı kaleme alma nedenlerini açıklamıştır. Bunun yanı sıra, yaptığı eleştirilerin kabul edilebilir sınırları aşmadığını; ayrıca, hakaret edici ya da onur kırıcı herhangi bir ifade kullanmadığını iddia etmiştir. Başvuran öte yandan, tekzip metninin gerçek bilgilere dayanmadığını, ayrıca Cemiyetin görüşlerini yansıttığını ve kendisi hakkında onur kırıcı ifadelerin yanı sıra doğru olmayan bilgiler içerdiğini ileri sürmüştür. Söz konusu metnin, Basın Kanunu'nun 14. maddesine uygun olarak cevap hakkının kullanılması olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür.

12. Sinop Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi 17 Mart 2005 tarihinde, sulh ceza mahkemesinin yazının yayımlanmasına ilişkin kararını, itiraz dilekçesini, gazeteyi, itiraza ilişkin sunulan yazıları, 5187 sayılı Kanun'un 14. maddesini ve Cumhuriyet savcısının mütalaasını göz önünde bulundurarak ve dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda, kesin olarak karar vererek, itirazı reddetmiştir.

13. Netice itibarıyla, tekzip metni başvuranın gazetesinde yayımlanmıştır. Söz konusu metin şu şekildedir:

"(...)

(...) "Yolunuz açık olsun" başlıklı ve Mustafa Eker imzalı köşe yazısında, (...) Gazeteciler Cemiyeti Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyeleri hedef alınarak, bazı haksız ve her türlü dayanaktan yoksun eleştirilerde bulunulmuştur.

Öncelikle şunu ifade etmek isteriz ki; (...) Cemiyet kurulduğu 1981 yılından bu yana gösterdiği misyonu en iyi şekilde yerine getiren Sinop'un ilk basın kuruluşudur. Cemiyetimiz aynı zamanda Türkiye Gazeteciler Federasyonu basın konseyinin itibarlı bir üyesidir.

Cemiyetimiz kurulduğu günden beri üyelerinin (...) haklarını savunmak adına her türlü çabayı göstermiştir. Bundan sonra da göstermeye devam edecektir.

(...) Cemiyet her üyesine eşit hizmet vermektedir. Üyelerimizin herhangi bir sorunu olduğunda konu cemiyet yönetimine bildirilir. Esasen, sorunların görüşüleceği ve çözüm aranacağı tek yer cemiyettir. Yönetim kurulu üyelerimiz kararlarını kendi hür iradeleri ile almaktadırlar. İddia edildiği gibi hiçbir yönetim kurulu üyemiz başkanın görüş ve düşüncelerini kayıtsız şartsız kabul etmek zorunda değildir. (...)

Hariçten gazel okuyarak cemiyetimizin kamuoyu önündeki itibarını zedelemeye kalkışmak Mustafa Eker'in haddine düşmemiştir.

(...) Cemiyeti yöneten başkan ve yönetim kurulu üyelerinin en azından Mustafa Eker'in yaşı kadar gazetecilik ve yöneticilik geçmişleri vardır. Üstelik, üstlendikleri görevlere de seçilerek gelmişlerdir. O nedenle Sayın Eker, bize gazetecilik ve yöneticilik dersi vermeye kalkışmasın.

Cemiyetimiz yönetiminde başkan dahil hiçbir yönetim kurulu üyemiz koltuk sevdalısı değildir. Bizler bundan yirmi dört yıl önce kurulan cemiyetimizin yaşaması için maddi ve manevi her türlü özveriye göstererek (...) görev yapmaktayız.

Mustafa Eker'in cemiyetimiz üyeliğinden istifa etmek istediği doğrudur. Ancak bazı menfi tutum ve davranışlarından vazgeçer düşüncesiyle o zaman dilekçesini işleme koymamıştık. Ayrıca bizzat cemiyet merkezine çağrılarak istifasının kabul edilmediği kendisine şifahi izah edilmişti.

Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz! İki yıldır üyelik vecibelerinden aidatlar dahil hiçbirisini yerine getirmeyen Eker'in cemiyetimize yönelik haksız ve insafsız eleştirileri yeni ufuklar çizmemize asla engel olamayacaktır.

Bizim gazetecilik anlayışımıza göre haber ve yazıları ile toplumu objektif ve tarafsız bir şekilde bilgilendiren kişilerin şeref ve haysiyetini rencide etmeyen gazeteci iyi gazetecidir. O her yerde itibar görür. Öte yandan patronunun arzu ve istekleri doğrultusunda haber ve yazı yazan, belli bir kesimin meddahlığını yapan sözde gazeteciler ise camiamızda besleme veya iliştilmiş gazeteciler olarak isimlendirilirler. Halkımız böylelerini çok iyi bilmektedir."

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE AVRUPA HUKUKU KURALLARI

14. Türk Anayasası'nın 32. maddesi aşağıdaki şekildedir:

"Düzeltilme ve cevap hakkı

Düzeltilme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltilme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir."

15. 9 Haziran 2004 tarihinde kabul edilen ve 26 Haziran 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. maddesinin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

"Süreli yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, (...) yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, (...) ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda (...) ve aynı şekilde yayımlamak zorundadır.

Düzeltilme ve cevapta, buna neden olan eser belirtilir. Düzeltilme ve cevap, ilgili yazıdan uzun olamaz. (...)

Düzeltilme ve cevabın birinci fıkrada belirlenen süreler içinde yayımlanmaması halinde yayım için tanınan sürenin bitiminden itibaren, (...) yayım tarihinden itibaren on beş gün içinde cevap ve düzeltme talep eden kişi, (...) sulh ceza hâkiminden yayımın yapılmasına (...) isteyebilir. Sulh ceza hâkimi bu istemi üç gün içerisinde, duruşma yapmaksızın, karara bağlar.

Sulh ceza hâkiminin kararına karşı acele itiraz yoluna gidilebilir. Yetkili makam üç gün içinde itirazı inceleyerek karar verir. Yetkili makamın kararı kesindir.

(...)."

16. Cevap hakkına ilişkin, ilgili Avrupa hukuku kuralları *Melnitchouk/Ukrayna* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 28743/03, 5 Temmuz 2005) davasında yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI HAKKINDA

17. Başvuran, Sözleşme'nin 6, 8 ve 13. maddelerine dayanarak, tekzip hakkına ilişkin yargılamanın hakkaniyetten yoksun olduğunu ve etkin bir hukuk yolu bulunmadığını iddia etmektedir. Başvuran bu bağlamda, sulh ceza mahkemesi ve asliye ceza mahkemesi önünde duruşma yapılmamasından ve yapılan incelemenin yetersizliğinden, ayrıca bu mahkemelerin kararlarına karşı bir yüksek mahkeme önünde temyiz başvurusunda bulunma imkânına sahip olmamasından yakınmaktadır.

18. Olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eden Mahkeme, başvuranlar ya da hükümetler tarafından bunlara atfedilen nitelendirmelere bağlı olmadığını hatırlatmaktadır. Başvuran tarafından ifade edilen koşulları ve şikâyetlerin ileri sürülme şeklini göz önünde bulundurarak, başvuranın şikâyetlerinin, Sözleşme'nin yalnızca 6. maddesinin 1. fıkrası açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatine varmaktadır. İşbu maddenin somut olayla ilgili bölümleri aşağıdaki şekildedir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar (...) konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından, (...) hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir. (...)"

A. Sulh Ceza Mahkemesi ve Asliye Ceza Mahkemesi önünde duruşma yapılmaması ile ilgili şikâyet hakkında

1) Kabul edilebilirlik hakkında

19. Mahkeme, Türk hukukunda, cevap hakkına ilişkin yargılamanın hazırlık yargılaması olmadığını ve otonom bir nitelik taşıdığını gözlemlemektedir. Mahkeme ayrıca, bu yargılamanın ceza yargı organları önünde görülse bile, maddi içerik ve Türk hukukunun, kişilerin şeref ve haysiyetini korumak amacıyla söz konusu hakka verdiği değer göz önüne alındığında (yukarıda 14 ve 15. paragraflar), bunun esasında medeni hakla, yani iyi bir itibara sahip olma hakkına ilişkin bir uyuşmazlık ile ilgili olduğunu gözlemlemektedir (bk. *Helmers/İsveç*, 29 Ekim 1991, § 27, A Serisi, no. 212-A). Bu nedenle, Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının, söz konusu yargılamaya medeni yönünden uygulanabileceği kanısındadır.

20. İşbu şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabul edilemezlik engeline takılmadığını tespit eden Mahkeme, kabul edilebilirliğine karar vermektedir.

2) Esas hakkında

21. Hükümet, dava dosyasına eklenen unsurlar bakımından, adil yargılanmanın sağlanması amacıyla başvuranın dinlenmesine gerek olmadığını ileri sürmektedir. Bununla birlikte, Hükümet, bu şikâyetin değerlendirmesini Mahkemenin takdirine bırakmaktadır.

22. Başvuran, Hükümetin iddiaları hakkında herhangi bir görüş sunmamaktadır.

23. Mahkeme, adil yargılamanın aleniliğinin Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasında yer verilen temel bir ilkeyi teşkil ettiğini

hatırlatmaktadır. Bu alenilik, kamunun denetimine tabi tutulmayan gizli bir yargılamaya karşı yargılanabilir kişileri korumakta ve böylelikle, mahkemelere duyulan güvenin korunmasına katkı sağlayacak araçlardan birini teşkil etmektedir. Söz konusu alenilik, adalet yönetiminde sağladığı şeffaflık ile, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının amacına, yani her türlü demokratik toplumun temel ilkeleri arasında yer alan adil yargılanma güvencesine ulaşılmasına yardımcı olmaktadır (*Diennet/Fransa*, 26 Eylül 1995, § 33, A serisi No. 325-A, *B. ve P./Birleşik Krallık*, No. 36337/97 ve 35974/97, § 36, AİHM 2001-III, *Martinie/Fransa* [BD], No. 58675/00, § 39, AİHM 2006-VI, *Olujić/Hırvatistan*, No. 22330/05, § 70, 5 Şubat 2009, ve *Nikolova ve Vandova/Bulgaristan*, No. 20688/04, § 67, 17 Aralık 2013).

24. Mahkeme ayrıca, kamuya açık duruşma yapma yükümlülüğünün mutlak olmadığını hatırlatmaktadır (*Håkansson ve Sturesson/İsveç*, 21 Şubat 1990, § 66, A serisi No. 171-A, ve *Jussila/Finlandiya* [BD], No. 73053/01, § 41, AİHM 2006-XIII). Gerçekte, Mahkemenin yerleşik içtihadına göre, birinci ve tek bir mahkeme önünde görülen bir davada, herkesin davasının Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında "kamuya açık olarak görülmesini isteme" hakkı, istisnai koşullar duruşma yapmaktan muaf tutulmayı haklı göstermediği sürece, bir "duruşma" hakkını kapsamaktadır (bk., *Göç/Türkiye* [BD], No. 36590/97, § 47, AİHM 2002-V, yukarıda anılan *Martinie* kararı, § 41 ve *Pönkä/Estonya*, No. 64160/11, § 31, 8 Kasım 2016). Duruşma yapılmaması, başvurana kendi davasının özellikleri bakımından kamuya açık duruşmaların yapılmasını talep etme imkânı sunulmaksızın, genel ve mutlak bir kural olduğunda, bu durumda "tamamen istisnai" koşullar (örnek olarak muhasebe işlemlerinin teknik özellikleri) gerekli olmaktadır (yukarıda anılan *Martinie* kararı, § 42). Dolayısıyla, Sözleşme'nin 6. maddesi, bütün yargılamalarda duruşma yapılmasını muhakkak gerektirmemektedir. Bu durum bilhassa, herhangi bir inandırıcılık sorununun ileri sürülmediği veya duruşmayı gerektiren olaylar

hakkında herhangi bir tartışmaya yol açmayan davalar ve mahkemelerin taraflarca sunulan görüşlere ve diğer belgelere dayanarak adil ve makul bir şekilde karar verebilecekleri davalar için geçerlidir (bk., örnek olarak, *Döry/İsveç*, No. 28394/95, § 37, 12 Kasım 2002, *Pursiheimo/Finlandiya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 57795/00, 25 Kasım 2003, ve *Şahin Karakoç/Türkiye*, No. 19462/04, § 36, 29 Nisan 2008). Dolayısıyla, Mahkeme, genel yargı yetkisine sahip bir mahkemenin durumunda bile, yukarıda anılan Sözleşme'nin 6. maddesinin, incelenecek sorunların niteliğinden ayrı olarak, kamuya açık bir duruşma yapılması hakkını halen kapsadığı sonucuna varamayacaktır. Makul bir süre içinde yargılanma hakkı ve bundan doğan, mahkemelerde kayıt altına alınan davaların ivedi şekilde incelenmesi gerekliliğini içeren diğer hususlar, kamuya açık duruşmaların gerekli olup olmadığını belirlemek için dikkate alınmaktadır (*Varela Assalino/Portekiz* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 64336/01, 25 Nisan 2002). Mahkeme böylelikle daha önce, yalnızca hukuki ya da son derece teknik konulara yer verilen davaların, kamuya açık bir duruşma yapılmaması durumunda bile, Sözleşme'nin 6. maddesinin koşullarını yerine getirebileceği kanısına varmıştır (*Jurisc ve Collegium Mehrerau/Avusturya*, No. 62539/00, § 65, 27 Temmuz 2006, ve *Mehmet Emin Şimşek/Türkiye*, No. 5488/05, §§ 30-31, 28 Şubat 2012).

25. Mahkeme, cevap hakkının, aynı zamanda davanın iki tarafı, yani basın ve cevabını yayımlatmak isteyen kişi için bir itiraz yolunu öngören Türk hukuk sisteminin ayrılmaz bir parçası olduğunu tespit etmektedir (yukarıda 14 ve 15. paragraflar) (*Oktar/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 42876/05, 10 Mayıs 2011).

26. Somut olayda, Mahkeme, başvuran tarafından başvurya suçlanan derneğin tekzip metninin yayımlanmasını sağlamak amacıyla sulh ceza hâkimine başvurduğunu kaydetmektedir. 5187 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca (yukarıda 15. paragraf), başvuran sulh ceza hâkimi önünde yürütülen yargılamaya katılamamaktaydı (yukarıda 9. ve 10. paragraflar).

Bu nedenle, başvuranın sulh ceza hâkiminin kararına karşı itiraz başvurusuyla asliye ceza mahkemesine başvurma imkânı bulunmaktaydı (yukarıda 11. paragraf). Mahkeme ayrıca, sulh ceza mahkemesinin ve asliye ceza mahkemesinin sırasıyla, dernek tarafından yapılan, tekzip metninin yayımlanmasına karar verilmesi talebini ve başvuran tarafından yapılan itiraz başvurusunu dosya üzerinden ve duruşma yapmaksızın incelediğini kaydetmektedir.

27. Mahkeme, somut olayda yerel mahkemeler tarafından incelenmesi gereken sorunun, derneğin onuru ve itibarının lekelenip lekelenmediği ve dolayısıyla, derneğin cevap hakkının yayımlanmasını sağlama hakkına sahip olup olmadığıyla ilgili olduğu kanaatine varmaktadır. Ardından yerel mahkemelerin, cevap hakkına ilişkin metnin herhangi bir suç unsuru içermemesini veya başkasının haklarına zarar vermemesini sağlamak için bu metnin içeriği ve metnin düzeltmek istediği maddeden daha uzun olmamasını sağlamak amacıyla metnin şekli hakkında incelemede bulunmaları gerekmektedir (yukarıda 15. paragraf).

28. Mahkeme, tekzip metninin içeriği ve şekli hakkında metinsel ve teknik bir incelemeyi gerektiren bu sorunların, taraflarca sunulan görüşlere ve belgelere dayanılarak uygun şekilde incelenebileceği ve değerlendirilebileceği kanısına varmaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, mevcut davanın koşullarında ve yargılamanın niteliğinden dolayı, delil unsurları veya çelişkili tanık ifadesi hakkında bir duruşmayı gerektiren herhangi bir inandırıcılık sorununun somut olayda ortaya çıkmadığı kanaatine varmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, cevap hakkına ilişkin yargılamanın, doğruluk denetiminin çekişmeli yargılama ilkesine sıkı riayet çerçevesinde gerçekleştirilebileceği, daha sonraki olası bir iftira davasından ayrı olarak görüldüğünü kaydetmektedir. Cevap hakkına ilişkin yargılama, bu aşamada, bir kişinin suçlanması ve bu kişinin talep ettiği düzeltme arasında bir dengenin sağlanmasını amaçlamaktadır.

29. Öte yandan Mahkeme, Türk hukukunda öngörüldüğü şekliyle cevap hakkına ilişkin usulün olağanüstü acil bir yargılama kapsamında olduğunu gözlemlemektedir. Nitekim 5187 sayılı Kanun hükümlerine göre, sulh ceza hâkimi üç gün içinde tekzip metninin yayımlanmasına ilişkin talebi karara bağlar ve asliye ceza mahkemesi ise tekzip başvurusuna karşı yapılan bir itirazı yine üç gün içerisinde karara bağlar (bk. yukarıdaki 15. paragraf). Ayrıca, somut olayda sulh ceza hâkimi tekzip kararına karşı itirazın, kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren üç gün içinde yapılması gerektiğini belirtmiştir (bk. yukarıdaki 10. paragraf). Bu nedenle Mahkeme, ivediliğin düzeltme ve cevap hakkı usulünün önemli bir özelliği olduğunu tespit etmektedir. Mahkeme bu bağlamda, bazı davalarda ulusal makamların etkinlik ve iktisadilik gerekliliklerini göz önünde bulundurmalarının meşru olduğunu hatırlatmaktadır. (*Schuler-Zraggen/İsviçre* 24 Haziran 1993 tarihli karar, § 58, A serisi No. 263).

30. Mahkeme, tekzip metninin yayımlanmasına yönelik yerel mahkemelere dayatılan söz konusu hızlı yargılama gerekliliğinin, basında çıkan yanlış haberlere itiraz edilebilmesi amacıyla ve kamu yararı alanında fikir alışverişinde bulunulması kapsamında görüş çeşitliliği sağlanması için gerekli ve haklı olarak kabul edilebileceği kanaatindedir. Bu bağlamda Mahkeme, bilginin geçici olduğunu ve kısa bir süre için bile olsa yayımlanmasının gecikmesinin, bilginin değerinin ve yararının büyük ölçüde azalmasına sebep olabileceğini hatırlatmaktadır. (*Kaos Gl/Türkiye*, No. 4982/07, § 50, 22 Kasım 2016).

31. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, Mahkeme somut davada, hukuki meselelerin belli bir karmaşıklık arz etmediği ve ulusal mahkemelerin ivedi bir şekilde karar vermesi gerektiği düzeltme ve cevap hakkı usulü kapsamında, yerel mahkemelerin duruşma yapmaksızın dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda kanaate varmalarının açık ve sözlü duruşma konusundaki Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının gereklerini ihlal etmediği kanaatindedir (*Varela Assalino*, yukarıda anılan).

32. Dolayısıyla somut davada, yerel mahkemeler önünde duruşma yapılmaması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmemiştir.

B. Diğer şikâyetler hakkında

33. Sinop Gazeteciler Cemiyeti'nin tekzip metninin yayımlanması talebinin yerel mahkemeler tarafından yeterince incelenmediğine ilişkin şikâyetle ve de itiraz kararına karşı yapılan itirazla ilgili olarak Mahkeme, başvuranın esasen dava unsurlarının yerel mahkemeler tarafından değerlendirilmesinden ve dava sonucundan şikâyetçi olduğunu belirlemektedir. Mahkeme bu bağlamda, delillerin ikamesinin her şeyden önce iç hukuk kuralları kapsamına girdiğini ve ilke olarak ulusal mahkemelerin topladığı unsurları değerlendirme görevinin yine ulusal mahkemelere ait olduğunu hatırlatmaktadır (*Edwards/Birleşik Krallık*, 16 Aralık 1992, § 34, A Serisi No. 247-B). Mahkeme ayrıca, dördüncü derece mahkemesi gibi hareket edemeyeceğini ve ulusal mahkemelerin vardığı sonuçların keyfi ve açıkça mantığa aykırı olarak kabul edilmediği sürece bu mahkemelerce yapılan değerlendirmeleri Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası uyarınca tartışma konusu yapamayacağını hatırlatmaktadır (bk. örneğin, *Khamidov/Rusya*, No. 72118/01, § 170, 15 Kasım 2007, *Anđelković/Sırbistan*, No. 1401/08, § 24, 9 Nisan 2013 ve *Bochan/Ukrayna No. 2*) [BD], No. 22251/08, § 61, 5 Şubat 2015).

34. Mahkeme somut davada, başvuranın, asliye ceza mahkemesi önünde yaptığı itirazda söz konusu tekzip metninin yayınlanmasına karşı iddialarını sunabildiğini ve yerel mahkemelerin son olarak gazeteciler cemiyetinin tekzip metninin yayımlanmasına karar verdiğini tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca başvuranın yerel mahkemelerin, tekzip yazısını yeterli bir şekilde incelemeye dair iddiasını desteklemek için herhangi bir unsur sunmadığını kaydetmektedir. Dolayısıyla somut olayda, ulusal mahkemeler

tarafından delil unsurlarına ilişkin yapılan değerlendirmenin Mahkeme'ye keyfi veya açıkça mantığa aykırı olduğu değerlendirilmesinde bulunma imkânı vermemektedir.

35. Son olarak Mahkeme, başvuranın, bir yüksek mahkeme önünde itirazda bulunamaması bağlamındaki şikâyetiyle ilgili olarak, iç hukuk uyarınca asliye ceza mahkemesi kararına karşı yasal olarak herhangi bir itirazın mümkün olmadığını gözlemlemekte (yukarıdaki 12 ve 15. paragraflar) ve Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının iki dereceli yargılanma hakkını güvence altına almadığını hatırlatmaktadır (bk. *Oktar*, yukarıda anılan, cevap hakkıyla ilgili).

36. Yukarıdaki tüm açıklamalar doğrultusunda Mahkeme, söz konusu şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği kanaatindedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

37. Başvuran, onurunu ve itibarını zedeleyici bir metni yayınlamak zorunda bırakılmasından şikâyet etmekte ve söz konusu yayının, ifade özgürlüğü hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğunu iddia etmektedir.

38. Mahkeme, başvuranın şikâyetinin Sözleşme'nin 10. maddesi çerçevesinde incelenmesi gerektiği kanaatindedir. Söz konusu Sözleşme maddesinin somut olayla ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda, (...) başkalarının şöhret ve haklarının korunması için (...) gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

21. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında, açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve herhangi bir kabul edilemezlik kriteriyle bağdaşmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

B. Esas Hakkında

22. Hükümet, ihtilaf konusu müdahalenin kanunda, yani Anayasa'nın 32. maddesinde ve Basın Kanunu'nun 14. maddesinde öngörüldüğünü ve itibarın korunması ile başkasının haklarının korunması açısından meşru bir amaç taşıdığını iddia etmektedir. Hükümet ayrıca, basının, bazı sınırları aşmamakla yükümlü olduğunu ileri sürmektedir. Hükümete göre, ihtilaf konusu cevabın yayımlanması hakkının verilmesi, aynı platform üzerinde farklı düşüncelerin ifade edilebilmesi ve dolayısıyla söz konusu farklı haklar arasında adil bir denge kurulabilmesi amacını taşımaktadır. Hükümet, bu yayımın zorunlu bir sosyal ihtiyaca cevap verdiğini, görüş çeşitliliğinin sağlanması açısından ve kendisine alenen hakaret edildiğini ileri süren Sinop Gazeteciler Cemiyeti'nin, başvurularla aynı şartlarda kendisini ifade edebilmesi açısından önemli olduğunu iddia etmektedir.

23. Başvuran, Hükümetin iddialarına cevap vermemektedir.

24. Mahkeme, ifade özgürlüğü konusundaki içtihatlarından doğan genel ilkelere atıfta bulunmaktadır (bk. *Morice/Fransa* [BD], no. 29369/10, §§ 124-125, 23 Nisan 2015 ve *Karácsony ve diğerleri/Macaristan* ([BD], no. 42461/13 ve 44357/13, § 132, AİHM 2016 (özetler)).

25. Mahkeme, tekzip metni yayınlama zorunluluğunun yazılı basın tarafından ifade özgürlüğü hakkının kullanımını düzenleyen yasal çerçevenin olağan bir unsuru olduğunu ve bu haliyle, aşırı veya mantığa aykırı olarak değerlendirilemeyeceğini hatırlatmaktadır

(*Kaperzyński/Polonya*, no. 43206/07, § 66, 3 Nisan 2012 ve *Rusu/Romanya*, no. 25721/04, § 25, 8 Mart 2016). Aslında, ifade özgürlüğünün önemli bir unsuru olarak cevap hakkı, Sözleşme'nin 10. maddesinin uygulama alanına girmektedir. Bu durum, sadece yanlış bilgilere itiraz etme gerekliliğinden değil aynı zamanda özellikle edebi ve siyasi tartışma gibi genel menfaat alanlarında görüşlerin çeşitliliğini sağlama gerekliliğinden kaynaklanmaktadır (daha önce anılan *Melnitchouk*).

26. Bununla birlikte, Sözleşme'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen kısıtlama ve sınırlamalar bu hakkın kullanımına paralel olarak uygulanır. Devletin kişinin ifade özgürlüğünü koruması yükümlülüğünün, kişilere veya kurumlara düşüncelerini öne sürmek amacıyla medyaya sınırsız erişim hakkı vermediği bilincini korumak gerekmektedir (yukarıda belirtilen karar (*ibidem*)).

27. Mahkeme ayrıca, genel olarak, özel gazete ve diğer medya organlarının makalelerin, yorumların veya şahıslardan gelen mektupların yayımlanıp yayımlanmayacağına karar vermek için isteğe bağlı bir "editorial" yetkiye sahip olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bununla birlikte istisnai koşullarda, bir gazetenin, meşru olarak tekzip veya özür metni ya da yine bir karalama davasında verilen yargı kararını yayımlaması gerekebilir. Dolayısıyla Devletin, bu türden medya organlarında kişinin ifade özgürlüğünü koruma pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Her halükârda Devletin, medyaya erişimin reddedilmesinin, kişilerin ifade özgürlüğüne keyfi ve orantısız bir müdahale teşkil edip etmediğine ve böyle bir reddin yetkili yerel makamlar önünde ileri sürülüp sürülemeyeceğine dikkat etmesi gerekmektedir (*ibidem*).

28. Mahkeme, somut olayda Sinop Gazeteciler Cemiyeti'nin, başvuran tarafından tekzip metninin yayımlanmasını sağlamak için sulh ceza mahkemesine başvurduğunu kaydetmektedir. Mahkeme, bu dernek tarafından düzenlenen tekzip metninin yayımlanmasının, dernek tarafından ifade özgürlüğünün kullanımına ilişkin olduğu kanaatindedir.

29. Mahkeme ayrıca, başvurayı tekzip metni yayınlamaya zorlamanın, ifade özgürlüğüne yapılmış bir müdahale olarak değerlendirilebileceği kanaatindedir. Mahkeme diğer taraftan, bu müdahalenin yasayla, yani Anayasa'nın 32. maddesi ve Basın Kanunu'nun 14. maddesince öngörüldüğünü ve itibarın korunması ile başkasının haklarının korunması açısından meşru bir amaç taşıdığını gözlemlemektedir (yukarıdaki 14. ve 15. paragrafları). Aslında cevap hakkının, herkese, özel hayatına, itibarına ve onuruna zarar verebilecek nitelikte olan kitle iletişim araçları tarafından yayımlanan bazı bilgilerden veya düşüncelerden korunma imkânı verme amacı taşımaktadır (*Ediciones Tiempo/İspanya*, no. 13010/87, 12 Temmuz 1989 tarihli Komisyon kararı, Karar ve Raporlar 62, s. 247).

30. Mahkeme, bu müdahalenin gerekli olup olmadığı sorusuyla ilgili olarak, cevap hakkının, demokratik bir toplumda, saygı sınırları içerisinde sağlanması gereken bilgide görüş çeşitliliğinin güvencesini teşkil ettiğini hatırlatmaktadır (daha önce anılan *Ediciones Tiempo*). Mahkeme, somut olayda başvuranın Sinop Gazeteciler Cemiyeti'nin hazırladığı yöneticilerine yöneltilen eleştirilere cevap veren metni yayımlamak zorunda bırakıldığını tespit etmektedir. Cevap hakkına ilişkin bu metin, cemiyetin işleyişiyle ve üyelerinin yaptığı çalışmalarla ilgili bir açıklama içermekte ve başvuranın yayımladığı baş yazıda ileri sürülen sorulara cevaplar getirmektedir. Cevap metni ayrıca, başvuranla ve başvuranın mesleki bütünlüğüne ilişkin imalarla ilgili eleştiriler de içermektedir (yukarıdaki 13. paragraf).

31. Bu sebeple Mahkeme, davayı gören ulusal mahkemelerin, ihtilaf konusu metnin başvuranın yayımladığı baş yazıyla ilgili olduğu ve suç unsurları içermediği kanaatinde olduklarını gözlemlemektedir. Bu bağlamda Mahkeme, denetim yetkisini kullanırken, kendisini ulusal mahkemelerin yerine koymanın, görevleri arasında bulunmadığını ancak, davanın tümü ışığında, ulusal mahkemelerin takdir yetkisi gereğince verilen kararların, ileri sürülen Sözleşme hükümleriyle bağdaşıp bağdaşmadığını denetlemekle

yükümlü olduğunu hatırlatmaktadır (*Couderc ve Hachette Filipacchi Associés/Fransa* [BD], no. 40454/07, § 90, AİHM 2015 (özetler)).

32. Mahkeme, somut olayın koşullarında, ulusal mahkemelerin, başvuranın ifade özgürlüğü hakkı ile söz konusu derneğin itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge kurduğu sonucuna varılabileceği kanaatindedir. Aslında tekzip metninde başvuran için aşağılayıcı olabilecek imalar varsa da, Mahkeme, söz konusu metnin, kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aşmadığını değerlendirmiştir. Diğer taraftan tekzip metninde kullanılan üslup, başvuranın makalesinde kullandığı üsluba hissedilir şekilde yakındır.

33. Mahkeme ayrıca, başvuranın makalesinin içeriğini değiştirmeye zorlanmamış olması sebebiyle, ihtilaf konusu yayın tedbirinin, izlenen hedefle orantılı olduğunun, altını çizmektedir. Diğer taraftan, başvuranın daha sonra olayları kendi anlatımıyla tekrar yayımlayabilmesine engel olacak hiçbir şey bulunmamıştır.

34. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, somut olayda Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediği kanaatindedir.

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

35. Sözleşme'nin 41. maddesi gereğince,

" Eğer Mahkeme, işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder. "

36. Başvuran, herhangi bir adil tazmin talebinde bulunmamıştır. Dolayısıyla Mahkeme, bu bağlamda bir miktar ödenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Ulusal mahkemeler önünde duruşma yapılmamasıyla ilgili Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin şikâyetin ve Sözleşme'nin 10. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna, başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna,
2. Ulusal mahkemeler önünde duruşma yapılmasına ilişkin olarak, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edilmediğine,
3. Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediğine,

karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, 24 Ekim 2017 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan